

Wykład 5

Przedziały ufności

- Zwykle nie znamy parametrów populacji, np. μ
- Chcemy określić na ile dokładnie $\bar{y}$ estymuje μ
- Konstruujemy przedział o środku $\bar{y}$, i taki, że mamy **95% pewności**, że zawiera on μ
- Nazywamy go **95% przedziałem ufności** (dla μ)
- Ogólnie rozważamy przedziały ufności na dowolnym poziomie ufności $0\% < 1-\alpha < 100\%$:
 - dla 95% PU mamy $\alpha = 0.05$
 - dla 90% PU mamy $\alpha = \dots$
 - dla 99% PU mamy $\alpha = \dots$, itd.

Podstawa konstrukcji przedziału ufności:

- Jeżeli obserwacje pochodzą z rozkładu $N(\mu, \sigma)$, to średnia $\bar{Y}$ z n obserwacji ma rozkład

$$N\left(\mu, \frac{\sigma}{\sqrt{n}}\right)$$

- Test: Ile wynosi kwantyl 50% dla $\bar{Y}$?

Konstrukcja przedziału ufności:

- Znajdziemy przedział, w którym $\bar{Y}$ mieści się z prawdopodobieństwem 95%:
- Użyjemy kwantyli rzędu 0.025 i 0.975 dla rozkładu zmiennej $\bar{Y}$
- Najpierw przypomnimy kwantyle standardowego rozkładu normalnego

$$\Pr(Z > 1.96) = 0.025, \Pr(Z < -1.96) = 0.025.$$

$$\text{Oznaczenie: } Z_{0.025} = 1.96.$$

Ogólnie $Z_{\alpha/2}$ jest taką liczbą, że

$$\Pr(Z > Z_{\alpha/2}) = \Pr(Z < -Z_{\alpha/2}) = \alpha/2,$$

zatem

$$\Pr(-Z_{\alpha/2} < Z < Z_{\alpha/2}) = \dots$$

Przedział ufności, gdy znane jest σ

- Szukane kwantyle dla $\bar{Y}$ wynoszą

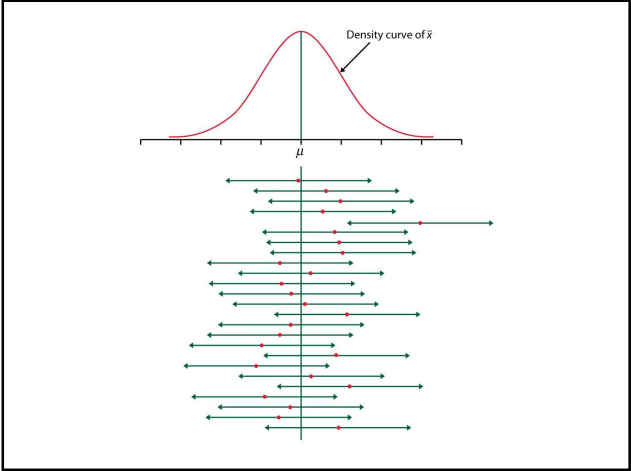
$$\mu \pm Z_{\alpha/2} \sigma / \sqrt{n}$$

- Np. kwantyle rzędu 0.025 i 0.975 dla $\bar{Y}$ to

$$\bar{Y} - 1.96 \frac{\sigma}{\sqrt{n}} \quad \text{i} \quad \bar{Y} + 1.96 \frac{\sigma}{\sqrt{n}}$$

- Inaczej ujmując,

$$\Pr\left(\bar{Y} - 1.96 \frac{\sigma}{\sqrt{n}} < \mu < \bar{Y} + 1.96 \frac{\sigma}{\sqrt{n}}\right) = 0.95$$

Opis słowny

- Mamy *95% pewności*, że odcinek
 $\left[\frac{\bar{x} - t_{\alpha/2} \cdot s}{n}, \frac{\bar{x} + t_{\alpha/2} \cdot s}{n} \right]$ zawiera μ
- Przedział ten nazywamy 95% przedziałem ufności
- Niestety długość przedziału ufności zależy tu od wartości σ , której na ogół nie znamy.

- ## Opis słowny
- Mamy *95% pewności*, że odcinek
 - [] zawiera μ
 - Przedział ten nazywamy 95% przedziałem ufności
 - Niestety długość przedziału ufności zależy tu od wartości σ , której na ogół nie znamy.

- Przedział ufności dla μ , gdy σ jest nieznane
- Estymujemy σ za pomocą s .
- Definiujemy standardowy błąd średniej jako

$$SE = \frac{s}{\sqrt{n}}$$
- SE jest estymatorem odchylenia standardowego średniej $\bar{Y}$: $\sigma_{\bar{Y}} = \frac{\sigma}{\sqrt{n}}$, którego użyliśmy poprzednio w PU
- Będziemy używali SE zamiast $\frac{\sigma}{\sqrt{n}}$

- Przedział ufności dla μ , gdy σ jest nieznane
- Estymujemy σ za pomocą s .
- Definiujemy standardowy błąd średniej jako

$$SE = \frac{s}{\sqrt{n}}$$
- SE jest estymatorem odchylenia standardowego średniej $\bar{Y}$: $\sigma_{\bar{Y}} = \frac{\sigma}{\sqrt{n}}$, którego użyliśmy poprzednio w PU
- Będziemy używali SE zamiast $\frac{\sigma}{\sqrt{n}}$

- Przedział ufności dla μ , gdy σ jest nieznane
- Estymujemy σ za pomocą s .
- Definiujemy standardowy błąd średniej jako

$$SE = \frac{s}{\sqrt{n}}$$
- SE jest estymatorem odchylenia standardowego średniej $\bar{Y}$: $\sigma_{\bar{Y}} = \frac{\sigma}{\sqrt{n}}$, którego użyliśmy poprzednio w PU
- Będziemy używali SE zamiast $\frac{\sigma}{\sqrt{n}}$

- Przedział ufności dla μ , gdy σ jest nieznane
- Estymujemy σ za pomocą s .
- Definiujemy standardowy błąd średniej jako

$$SE = \frac{s}{\sqrt{n}}$$
- SE jest estymatorem odchylenia standardowego średniej $\bar{Y}$: $\sigma_{\bar{Y}} = \frac{\sigma}{\sqrt{n}}$, którego użyliśmy poprzednio w PU
- Będziemy używali SE zamiast $\frac{\sigma}{\sqrt{n}}$

- Musimy zapłacić pewną cenę za nieznajomość σ : nie możemy brać kwantyli z rozkładu normalnego:
 - Estymacja σ wprowadza dodatkową niepewność
 - Przedziały ufności są szersze niż w przypadku, gdy znamy σ

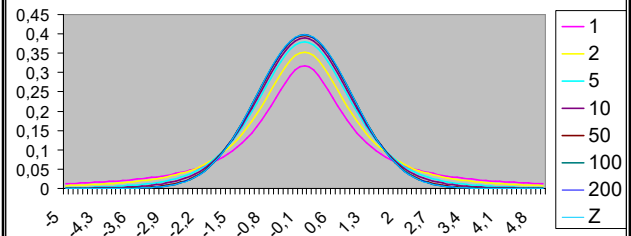
Rozkład Studenta

Jest to rodzina ciągłych rozkładów, o gęstościach przypominających standardowy rozkład normalny, ale mających „cięższe ogony”.

Zależą one od parametru **df**, liczby stopni swobody (degrees of freedom)

Np. dla $df = 1$ otrzymujemy tzw. rozkład Cauchy'ego, najbardziej odległy od rozkładu normalnego, np. nie ma skończonej wartości oczekiwanej ani wariancji i nie zachodzi dla niego CTG.

Rozkłady Studenta (i normalny)

Przedziały ufności cd.

- Estymując σ za pomocą s , do konstrukcji przedziału ufności bierzemy kwantyle z rozkładu Studenta z $df=n-1$ stopniami swobody.
- Rysunek i tablica wartości krytycznych pochodzą z "Introduction to the Practice of Statistics", D.S. Moore, G. P. McCabe

Table entry for p and C is the critical value t^* with probability p lying to its right and probability C lying between $-t^*$ and t^* .

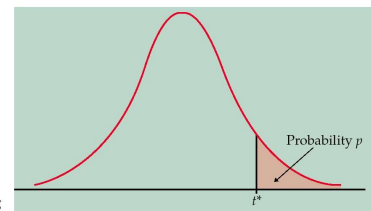

TABLE D t distribution critical values												
df	Upper tail probability p											
	.25	.20	.15	.10	.05	.025	.02	.01	.005	.0025	.001	.0005
1	1.000	1.376	1.963	3.078	6.314	12.71	15.89	31.82	63.66	127.3	318.3	636.6
2	0.816	1.061	1.386	1.886	2.920	4.303	4.849	6.965	9.925	14.09	22.33	31.60
3	0.765	0.978	1.250	1.638	2.353	3.182	3.482	4.541	5.841	7.453	10.21	12.92
4	0.741	0.941	1.190	1.533	2.132	2.776	2.999	3.747	4.604	5.598	7.173	8.610
5	0.727	0.920	1.156	1.476	2.015	2.571	2.757	3.365	4.032	4.773	5.893	6.869
6	0.718	0.906	1.134	1.440	1.943	2.447	2.612	3.143	3.707	4.317	5.208	5.959
7	0.711	0.896	1.119	1.415	1.895	2.365	2.517	2.998	3.499	4.029	4.785	5.408
8	0.706	0.889	1.108	1.397	1.860	2.306	2.449	2.896	3.355	3.833	4.501	5.041
9	0.703	0.883	1.100	1.383	1.833	2.262	2.398	2.821	3.250	3.690	4.297	4.781
10	0.700	0.879	1.093	1.372	1.812	2.228	2.359	2.764	3.169	3.581	4.144	4.587
11	0.697	0.876	1.088	1.363	1.796	2.201	2.328	2.718	3.106	3.497	4.025	4.437
12	0.695	0.873	1.083	1.356	1.782	2.179	2.303	2.681	3.055	3.428	3.930	4.318
13	0.694	0.870	1.079	1.350	1.771	2.160	2.282	2.650	3.012	3.372	3.852	4.221
14	0.692	0.868	1.076	1.345	1.761	2.145	2.264	2.624	2.977	3.326	3.787	4.140
15	0.691	0.866	1.074	1.341	1.753	2.131	2.249	2.602	2.947	3.286	3.733	4.073
16	0.690	0.865	1.071	1.337	1.746	2.120	2.235	2.583	2.921	3.252	3.686	4.015
17	0.689	0.863	1.069	1.333	1.740	2.110	2.224	2.567	2.898	3.222	3.646	3.965
18	0.688	0.862	1.067	1.330	1.734	2.101	2.214	2.552	2.878	3.197	3.611	3.922
19	0.688	0.861	1.066	1.328	1.729	2.093	2.205	2.539	2.861	3.174	3.579	3.883
20	0.687	0.860	1.064	1.325	1.725	2.086	2.197	2.528	2.845	3.153	3.552	3.850
21	0.686	0.859	1.063	1.323	1.721	2.080	2.189	2.518	2.831	3.135	3.527	3.819
22	0.686	0.858	1.061	1.321	1.717	2.074	2.183	2.508	2.819	3.119	3.505	3.792
23	0.685	0.858	1.060	1.319	1.714	2.069	2.177	2.500	2.807	3.104	3.485	3.768
24	0.685	0.857	1.059	1.318	1.711	2.064	2.172	2.492	2.797	3.091	3.467	3.745
25	0.684	0.856	1.058	1.316	1.708	2.060	2.167	2.485	2.787	3.078	3.450	3.725
26	0.684	0.856	1.058	1.315	1.706	2.056	2.162	2.479	2.779	3.067	3.435	3.707
27	0.684	0.855	1.057	1.314	1.703	2.052	2.158	2.473	2.771	3.057	3.421	3.690
28	0.683	0.855	1.056	1.313	1.701	2.048	2.154	2.467	2.763	3.047	3.408	3.674
29	0.683	0.854	1.055	1.311	1.699	2.045	2.150	2.462	2.756	3.038	3.396	3.659
30	0.683	0.854	1.055	1.310	1.697	2.042	2.147	2.457	2.750	3.030	3.385	3.646
40	0.681	0.851	1.050	1.303	1.684	2.021	2.123	2.423	2.704	2.971	3.307	3.551
50	0.679	0.849	1.047	1.299	1.676	2.009	2.109	2.403	2.678	2.937	3.261	3.496
60	0.679	0.848	1.045	1.296	1.671	2.000	2.099	2.390	2.660	2.915	3.232	3.460
80	0.678	0.846	1.043	1.292	1.664	1.990	2.088	2.374	2.639	2.887	3.195	3.416
100	0.677	0.845	1.042	1.290	1.660	1.984	2.081	2.364	2.626	2.871	3.174	3.390
1000	0.675	0.842	1.037	1.282	1.646	1.962	2.056	2.330	2.581	2.813	3.098	3.300
∞	0.674	0.841	1.036	1.282	1.645	1.960	2.054	2.326	2.576	2.807	3.091	3.291
	50%	60%	70%	80%	90%	95%	96%	98%	99%	99.5%	99.8%	99.9%
Confidence level C												

Przykłady:

- Dla jakiej wartości t mamy $P(T > t) = 0.025$, gdzie T jest zmienną losową o rozkładzie Studenta z 8 stopniami swobody?

- Znajdź dwie symetryczne wartości z takie, że między nimi zawiera się 95% masy rozkładu Studenta z 11 stopniami swobody.

Kwantyle rozkładu T wykorzystujemy do konstrukcji przedziałów ufności dla μ .

Przedział ufności dla μ , gdy σ jest nieznane

$$\bar{y} \pm t^* SE$$

Przykład:

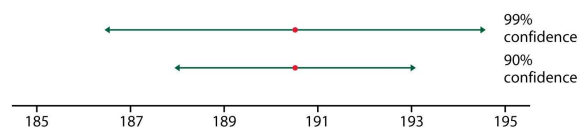
Dla $n = 5$ obserwacji, $\bar{y} = 31.72$ i $s = 8.729$.
Wyznacz 95% przedział ufności dla μ .

Znajdź też 90% PU:

Uwagi ogólne

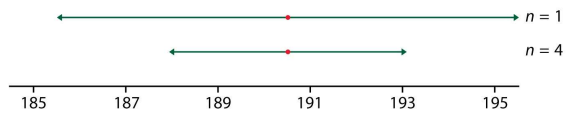
- 90% PU jest niż 95% PU.
- Gdy n wzrasta to szerokość przedziału ufności na ogół

Szerokość przedziału ufności wzrasta wraz z poziomem ufności

- Większy poziom ufności -> Szerszy przedział
- Mniejszy poziom ufności -> Węższy przedział

Szerokość przedziału ufności zmniejsza się wraz ze wzrostem rozmiaru próby:

- Większa próba-> zwykle węższy przedział
- Mniejsza próba-> zwykle szerszy przedział

Przykład: Tim Kelly waży się co tydzień. Ostatnio: 190.5, 189.0, 195.5, 187.0. Znajdź 90% i 95% przedziały ufności.

Przykład: Zawartość wit. C w bieżącej produkcji mieszanki sojowo-kukurydzianej: 26, 31, 23, 22, 11, 22, 14, 31. Podaj 95% przedział ufności.

Jak duża powinna być próba?

- Poprzez wybór odpowiedniego n możemy uzyskać PU o odpowiedniej (dowolnie małej) szerokości: możemy estymować μ z zadaną precyzją.
- Przykład: znajdź rozmiar próby taki, aby 95% PU dla średniej miał szerokość 5.

Założmy, że $\sigma = 10$. Wtedy

- Na ogół nie znamy σ , możemy jednak wykonać badanie wstępne (mała próba) i użyć s .

Podstawowe założenie (przypomnienie):

Próba musi być losowa:

- każdy element w populacji ma jednakową szansę być wybranym
- poszczególne wybory są od siebie niezależne
- Jeżeli to założenie nie jest spełnione, to wzrost n może nie gwarantować zmniejszenia SE.